

prof. dr. Raymond Koopmans

specialist ouderengeneeskunde en
hoogleraar ouderengeneeskunde,
Radboudumc en stichting de
Waalboog

ZE ZITTEN NIET ALLEMAAL KWIEK ACHTER DE COMPUTER

Afhankelijke ouderen blijven vergeten groep

Er is veel aandacht voor ouderen en oud worden. Terecht, aldus specialist ouderengeneeskunde Raymond Koopmans. Maar de meest kwetsbaren worden helaas nog veronachtzaamd. Eigen regie klinkt prachtig, maar is zeker niet voor iederéén weggelegd.

Op 12 november vorig jaar verzamelden achthonderd mensen, jong en oud, zich in de Brabanthallen te Den Bosch om de balans op te maken van ruim vijf jaar Nationaal Programma Ouderenzorg (NPO), een ZonMw-programma in opdracht van VWS, dat werkt aan een samenhangend zorgaanbod voor ouderen. Met aansprekende inleiders, meer dan dertig workshops en een mooie afsluiting van de 70-jarige Peter Faber werd de oogst binnengehaald. Echter één groep ontbrak op 12 november, letterlijk en figuurlijk: de meest afhankelijken van onze samenleving.

In maart 2008 betoogden wij bij de start van het NPO dat echte innovatie van de ouderenzorg vraagt op paradigmaveranderingen.¹ De vraag is of we nu, zes jaar later, in staat zijn gebleken de noodzakelijke paradigmaveranderingen – in NPO-jargon: transities – te maken. Of hebben we over een aantal jaren weer een nieuw NPO nodig?

Er zijn in de afgelopen zes jaar grote stappen gezet: meer dan 170 bij het NPO betrokken ouderen hebben hun stem

laten horen in diverse doelgroeppanels, de umc's zijn écht uit hun ivoren torens gekomen en hebben goed leren luisteren naar de wensen van kwetsbare ouderen, er zijn verbindingen gelegd tussen wonen, zorg en welzijn en wat misschien wel de grootste paradigmaverandering is, dat de ouderenzorg van een reactieve naar een veel meer proactieve benadering is gegaan. Wat jammer genoeg niet wezenlijk veranderd is, is de financiering van de zorg. De drie compartimenten vanwaaruit de zorg bekostigd wordt: ZVW, AWBZ en WMO blijven een grote barrière op de weg naar een samenhangend zorgaanbod.

Dus was er op 12 november alle reden tot een feestje, maar zoals terecht door Rudi Westendorp werd opgemerkt, is het

Wat als je over je eigen leven geen regie meer kunt voeren?

niet gemakkelijk om zo'n supertanker blijvend van koers te veranderen. En dat is wél nodig.

De kwetsbaarheid voorbij

Als je het glossy NPO-magazine 'Oogst', dat iedere congresdeelnemer na afloop ontving, openslaat, wordt gelijk duidelijk welke beelden de organisatie van de ouderen wil laten zien. De mooie foto's tonen vooral ouderen achter computers of met tablets in de hand, ouderen die 'aan het stuur' van hun eigen zorg staan, die zelf de regie hebben, die zelf- of samenredzaam zijn en volop deelnemen aan onze nieuwe participatiemaatschappij. Dat is ook niet vreemd, want de belangrijkste leidraad van het NPO is dat ouderen zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen, passende zorg krijgen en zo gelukkig mogelijk oud worden, aldus Betty Meyboom, voorzitter van de NPO-programmacommissie.

Maar wat als je geen regie meer over je eigen leven kunt voeren, niet meer je wensen en behoeften kunt uiten, niet weet wat een tablet is, laat staan hem kunt bedienen en de draaglast al lang je draagkracht heeft overschreden? Dan ben je namelijk de kwetsbaarheid voorbij en daar heeft het NPO letterlijk geen woorden voor. Het was Kim Putters, de nieuwe directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau, die op een van zijn sheets sprak van de 'zeer kwetsbare tehuisbewoners' en dat was zo ongeveer het enige moment waarop deze groep voorbijkwam. Misschien moeten we hen

